
NENAD VESELIĆ

SVETKOVINA TROGIRSKE DUHOVNE GLAZBE

Trogirska duhovna glazba: Chorus Spalatensis, dirigent: Nikola Buble
Croatia Records, CD 5941, Zagreb, 2012. g.

Trogirska duhovna glazba, compact disc hrvatske diskografske kuće *Croatia Records*, ponudio je publici uvid u mali ali reprezentativan dio stoljetnoga duhovnoga glazbenog stvaralaštva u Trogiru, vezanoga uz gradske liturgijske svetkovine u Katedrali (koja je zadržala taj naziv iako je 1828 svedena na kolegijatnu crkvu). Izabrane su po dvije skladbe Giuseppea Bozzottija, karakterističnoga za pretprošlo stoljeće (*Messa Pastorale* i *Tantum ergo*), te Nikole Buble, karakterističnoga za prijelaz iz prošloga u ovo stoljeće (*Kao što košuta* i *Stala plaćuć*), u izvedbi splitskoga muškoga komornoga zbornskog ansambla *Chorus Spalatensis*, povezanoga uglavnom sa splitskom Stolnom crkvom.

Tako je i publika sklona toj vrsti našega glazbenog bogatstva, koje objedinjuje baštinu i trenutne stvaralačke trude, dobila svoju kompaktnu svetkovinu, muzikalni bokun za sladokusce, istodobno i prvorazredan kulturalni dokument.

Snimljena Bozzottijeva djela su visoke razine glazbene fakture, rječit dokaz da je Trogir tada – kao uostalom i Kotor, Dubrovnik, Hvar, Split i osobito Zadar – sasvim u tokovima europskoga muzičkog ukusa, gdje se duhovna inspiracija ne segregira od svjetovnih napjeva, kadrih ponijeti prisutni puk ka prazničnoj radosti. Na našu obalu eho europskih glazbenih strujanja stizao je takoreći bez intervala, a ponetko je s tih obala i diktirao europske tokove, poput oca bečke operete, Dalmatinca Suppéa.

Mediteransku fasadu katoličke Europe karakterizira glazbena vedrina u sakralnim skladbama, koju možemo pratiti barem od Boccherinija i Cherubinija do Rossinijevih crkvenih kompozicija – a to je okvir u kojemu se kreće Giuseppe Bozzotti¹, istodobno otvoren i harmonijama podneblja u kojemu se zatekao.

---

¹ Roden je 12. 2. 1830 u Milanu, tada (uz Beč, Napulj i Pariz) jedan od centara europskoga glazbenog života, gdje je stekao temeljitu muzičku izobrazbu (Buble 1994, 95-96). prema Josipu Andriću (1962, 16) stigao je prijateljevati sa 17 godina starijim G. Verdijem, prije nego se 1853. oženio Trogirkom Marijom Demicheli i iselio u Trogir, gdje je umro 21. 3. 1890. Kraće vrijeme je djelovao u drugim dijelovima Kraljevine Dalmacije – Šibeniku, Malom Lošinjju, te vjerojatno Pučišćima – a sve ostalo doba boravio je u

Nije onda čudno što se u Bozzottijevoj *Pastoralnoj misi*, prvoj skladbi na spomenutom kompaktnom disku, uz melodijsko-harmonijska dostignuća Rossinija i Donizettija, čuju i harmonijska rješenja tipična za pjev dalmatinskih gradova. Izvrstan je primjer *Credo*, koji počinje gotovo kao dalmatinski napjev („Evo san ti doša”), da se malo zatim razvije u ariju iz *Lucije* („Fra poco a me il ricovero”), pa odmah zatim odjekne napitnica iz *Lucrezije Borgie...*, ali ima i trenutaka izvornoga nadahnuća, kakav je na primjer orguljaški introitus vocis celestae u „Et iterum venturus est cum gloria”, da bi odmah zatim odjeknuo *Ernani* Bozzottijeva prijatelja Verdija. Ta Misa, napokon, nije bila namijenjena koncertnim podijima, nego pučkoj pobožnosti Trogirana koji, dakako, pamte kako bi – dok je odjekivao uvod u „Sanctus” – oltaru, izlazeći iz sakristije, pristupali posljednji preživjeli trogirski bratimi, s dumpirima u rukama, da bi poklekli pred Presvetim baš kada se začuje „Svet, Svet, Svet gospodin Bog Sabaoth”, dok bi sa zvonika odjekivala zvona. Zahtjevni arioso „Benedictus” – još jedan broj s odjekom dalmatinske tradicije – izrazitom izvornošću iskupljuje poneku prethodnu posudbu (taj svoj uspjeli motiv Bozzotti je posudio sam sebi u motetu koji se pjeva o blagdanu sv. Lovrinca). Finalni „Agnus Dei” vraća se (preko)jadranskim božićnim tradicijama, nepogrešivo prizivajući Frescobaldijeve pastorelle.

Bozzotti se tako, na zanatski dostojnom nivou, uklapa u niz stvaralaca kao što su bili Gregorio Zarberini u Kotoru, pa Splitu, Ivo Bizzarro u Dubrovniku (kasnije u Mlecima), izvrstan instrumentalist i poznavalac glasova Girolamo Fiorelli u Kotoru, a nad svima glazbeni pedagog, klavirist, violinist Antonio Ravasio, šef dirigent Zadarske filharmonije. Ravasio je odgojio dvoje među najvećim opernim pjevačima europskih kazališta s kraja XIX i početka XX stoljeća: Zadranin Antonio Pini Corsi bio je miljenik Verdija, Puccinija i Toscaninija (Schaunard na praznima *Boema*, prvi *Falstaffov* Ford u Metropolitanu), a Šibenka Ester Mazzoleni dominirala je pozornicama istodobno kad i Milka Trnina.

Uostalom, oni su došli na teren već dostojno pripremljen, kako svjedoče

---

Trogiru, kao orguljaš i zborovoda u Katedrali, skladatelj vokalnih jednoglasnih i višeglasnih skladbi, kao profesor klavira, orgulja, odnosno violine u Trogiru i Kaštelima. Odvjetak talijanskog Risorgimenta, prihvatio je i preporodni duh u Dalmaciji, o čemu svjedoče njegove skladbe budničkog značaja, od kojih je najpoznatija *Dome moj dragi, dome moj blagi*. Već ga je Kuhač uvrstio u svoj nedovršeni *Biografski i muzikografski slovník* (započet 1857.; rukopis u arhivu HAZU).

Bozzottijev skladateljski, dirigentski i muzikološki rad nastavio je njegov sin Ivan (Giovanni, 1859-1935), a unuk Josip bio je vrstan klavirist koji je, na žalost, umro mlad. Bio je poznat trio u kojemu su s njime nastupali Cvijeta Cindro i Armando Meneghello Dinčić.

Otac i sin Bozzotti prikupljali su etnomuzikološku građu po svoj Dalmaciji. Nije slučajno što se u kajdanci Jakova Gotovca našla i skladba *Blahgo, blago* u aranžmanu Giovannija Bozzottija.

skladbe koje je ostavio splitski polihistor, kontratenor i dirigent Giulio Bajamonti pola stoljeća ranije, ili pak hvarski vrhunski tenor i skladatelj Josip Raffaelli.

Teren je pripremljen i tradicijom bratimskog pjevanja koje je, kroz stoljeća, izgradilo muzički ukus Dalmacije uz more (i kojega dijelove nalazimo na gotovo već zaboravljenu antologijskom snimku „Puče moj”, nastalome marom don Zdravka Blajića, a šteta je da sličan snimak ne svjedoči o zavidnim rezultatima koje je na istom planu u Trogiru postigao Jozo Čikeš, ili nešto stariji Andre Sentinella, student Praškog konzervatorija kojim je ravnao Leoš Janáček: dovoljno je spomenuti kako su pripremali troglasni „Puče moj” Girolama Alessanija, orguljaša zadarske Sv. Stošije i, po Beziću, utemeljitelja tipičnoga dalmatinskoga pučkoga četveroglasnog pjevanja umjesto dotadašnjega tradicionalnoga troglasnoga).

Iz te tradicije, koja je djelala, vezla i češljala višeglasni pjev, razvili su se jedinstveni glasovi s kojih je Trogir odavna na glasu. Evo nekih obitelji koje su stoljećima davale basse profunde i voluminozne baritone: Guina, Puović, Coce, Betica, Rožić, gdje ne treba zaboraviti tri brata Puntara (Zelalija), dok su tenore davali obitelji Pischutti, Koc, Milić, svi Slade, pa Slade „Višnja”, Sasso, Emmer, a nezaboravan je Nikša Bilić Panto – molim oproštenje za one koje sam u ovom trenutku smetnuo s uma.

U dokumentarnom pogledu šteta je, naravno, što nijedan od postojećih auditivnih snimaka *Messe Pastorale* s autentičnim trogirskim pjevačima nije ni izbliza na tehničkoj razini koja bi dopustila objavljivanje. S druge strane, bilo bi nepravedno ne reći da je *Chorus Spalatensis* – koji su u sličnom duhu zajedničke tradicije razvijali don Petar Zdravko Blajić, pa don Šime Marović, a onda i Nikola Buble – dostojno i kongenijalno interpretirao Bozzottijevu *Misu*, očuvavši autentičnost glazbenog aspekta pučke pobožnosti, za koju je skladana.

Veoma pjevan i donizettijevski melodiozan Bozzottijev *Tantum ergo* također donosi filtrirane odjeke najpopularnijih stranica opernog stvaralaštva (moguće je razabrati u ponekom fragmentu i *Chi mi frena* i *Ecco, l'anel ti dono*, a i Verdijev *Oh, dischiuso è firmamento*), ali spojene u novu cjelinu koja omogućuje tenorima i baritonima da iskažu svoje vokalne kvalitete.

Kao što košuta, uglazbljeni psalam broj 42, demonstrira vještinu kojom Nikola Buble² isprepliće tradicionalnu melodijsku liniju sakralnog pjeva s

² Trogiranin, skladatelj, dirigent, crkveni orguljaš, etnomuzikolog, rođen je 28. 1. 1950 u Splitu, ostvario je uistinu renesansnu polifacetnu karijeru na više polja, afirmiravši se ponajviše kao istraživač, popularizator i stvaralac glazbe. Obrazovan prvotno kao pomorac-brodostrojara, u Splitu je studirao na Pomorskom i Pedagoškom fakultetu, u Sarajevu na Muzičkoj akademiji i Filozofskom fakultetu, u Zagrebu na Muzičkoj

harmonijama svog (i našeg) podneblja, čineći je tako u isti mah i pobožno uzvišenom i prisno domaćom. Pažljivo slijedeći psalmista, koji varira motiv žudnje, skladatelj pažljivim korištenjem tenorskih kantilena dodaje zov čežnje, gotovo ljubavne (naš jezik ne zna razlikovati *caritas* i *amor*), prepustajući ostalim glasovima sazvučja koja njegov prosede sidre čvrsto u dosege slavenske sakralne glazbe.

Na baštini slavenske tužbalice (ne bez korijena u homerskim vremenima) sazdao je Buble i svoju Bogorodicu pod Križem, gdje je *Stala plaćuć*, baš kao i majke u posljednjem ratu koje su, svjesno ili podsvjesno, našle glas u Bublinoj naricaljki, po istom kanonu po kojemu je Meštrović i *Povijest Hrvata* sazdao po liku svoje otavičke majke i po kojemu se univerzalna bol filtrira kroz aktualnu, našu, hic et nunc.

Buble se i tim skladbama potvrdio kao pažljiv i maran korifej kako tradicije, glazbene i duhovne, tako i autohtonog stvaralaštva. I time, a i cjelokupnim kompaktnim diskom o kojemu pišemo, svjedoči se sjajna civilizacijska razina glazbene baštine dalmatinskih gradova, koja hrvatsku kulturu čini akterom europske.

---

akademiji, a u Ljubljani na Filozofskom fakultetu. Diplomirao je u Splitu i Sarajevu, u Zagrebu je obranio magisterij znanosti iz etnomuzikologije, a u Ljubljani doktorat znanosti iz muzikologije. Skladao je više vokalnih i instrumentalnih skladbi. Bio je regens chori crkve benediktinskog samostana sv. Nikole u Trogiru (1985-2005), prvi dirigent orkestra Hrvatske ratne mornarice. Objavio je pedesetak knjiga, stotinjak znanstvenih odnosno stručnih članaka, te tridesetak diskografskih izdanja – što ga čini jednim od najplodnijih autora u nas. Redoviti je profesor na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu (dvaput i dekan), a predaje i na više inih domaćih i stranih sveučilišta.